

SAMRÅDSHANDLING

Viktiga vattenfrågor i Bottenhavets vattendistrikt

Översikt över väsentliga frågor inför arbetet med
förvaltningsplan 2021-2027

Utgiven av:	Länsstyrelsen Västernorrland
Diarienummer:	537-3151-2019
Ansvarigt distrikt:	Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt
Omslagsbild:	Oskar Norrgrann, Indalsälvens delta, 2011.
Illustrationer:	Sylvia Kinberg (Vattenmyndigheterna), Rebecca Elfast
Kartor:	Chiquitita Kandel
Upplaga:	Digitalt tillgänglig på www.vattenmyndigheterna.se
Utgivningsår:	2019

Förord

Vilka är de största utmaningarna för att bevara och förbättra vattenresurserna i Bottenhavets vattendistrikt? Vad behöver prioriteras de närmaste åren för att förvaltningen av vattnet ska bli ännu bättre? Samråd om Översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2021–2027 handlar om just dessa frågor.

Samrådet ger en möjlighet att påverka inriktningen på det arbete som ska genomföras inför kommande förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för 2021–2027, som fastställs i slutet av 2021.

Samrådet pågår under perioden 2 maj till 1 november 2019 och riktar sig till alla som är intresserade och berörs av vattenfrågor. Samrådsdokumentet finns tillgängligt digitalt via vattenmyndigheternas webbplats, www.vattenmyndigheterna.se.

Bifogat till detta samrådsdokument finns frågor som Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt är särskilt intresserad av att få svar på under samrådet, men alla synpunkter som vi kan använda naturligtvis välkomna. Frågorna kan besvaras via vårt excelformulär, som finns tillgängligt på vattenmyndigheternas webbplats och som skickas till de som finns med på sändlistan (se sändlistan i missivet).

Ta möjligheten att lämna synpunkter och information till vattenförvaltningsarbetet!

Berit Högman

Landshövding i Västernorrlands län

Ordförande för vattendelegationen i Bottenhavets vattendistrikt

Innehållsförteckning

Förord	3
Inledning	6
Syfte	6
Samrådshandlingen i ett sammanhang	6
Så här har vi arbetat inför samrådet	7
Vi vill veta vad du tycker	8
Så här lämnar du synpunkter.....	8
Så tar vi hand om dina synpunkter	9
Viktiga frågor för förvaltningen av Bottenhavets vatten	10
Vattnets betydelse för samhället.....	10
Kommunerna - målkonflikter mellan vattenmiljö och samhällsutveckling	11
Öka takten i åtgärdsarbetet	12
Förankring och samverkan	12
Lagstiftning, vägledning och riktlinjer.....	12
Åtgärderna är beroende av varandra	14
Kunskapsunderlag och data	14
Finansiering och resurser	14
Vidareutveckla samverkan och dialog	15
Samverkan med myndigheter och kommuner.....	17
Vattenråden är viktiga.....	18
Internationell samverkan	18
Anpassningar för ett förändrat klimat.....	19
Bättre kunskap om våra vatten är en grund för rätt beslut.....	21
Bättre och mer samordnad övervakning av yt- och grundvatten.....	21
Ökad kunskap om dricksvattenförekomster	21
Fortsatt utveckling av bedömningsgrunder, metoder och modeller	22
Fortsatt utveckling av VISS	23
Hur kan nästa åtgärdsprogram bli bättre?	24
Åtgärder till kommuner och länsstyrelser – ska de vara lika i hela landet eller regionalt anpassade?	24
Vattenförvaltning 2021 och framåt.....	25
Inneboende tröghet.....	25
Utfasning av farliga kemikalier.....	25

Både uppströmsarbete och nedströmsarbete	26
Hållbart samhällsbyggande	27
Hur mår vattnen i Bottenhavets vattendistrikt?	28
De största utmaningarna för vattenmiljön i distriktet	28
Fysisk påverkan	29
Miljögifter	29
Dricksvattenförsörjning	30
Påverkan från urbana, bebyggda miljöer och från kommande samhällsutbyggnad	30
Försurningseffekterna i sjöar och vattendrag	31
Övergödningsproblematik	31
Beskrivning av distriktets vattenkvalitet	32
Ytvatten	32
Grundvatten	34
Vill du veta mer om vattenförvaltningen?	35
Mer att läsa	35
Referenser	36
Kontaktpersoner i Bottenhavets vattendistrikt	37
Vattenmyndighetens kansli	37
Beredningssekretariaten	38
Vattenråd	39

Inledning

Denna samrådshandling är ett förberedande steg inför den kommande förvaltningsplanen för Bottenhavets vattendistrikt. Den beskriver vad som behöver prioriteras de närmaste åren för att förvaltningen av våra vatten ska bli ännu bättre. Men även vilka de största utmaningarna är för att bevara och förbättra vattenresurserna i distriktet.

Det finns i dag ett bra underlag för att beskriva vattnets tillstånd, påverkansbild och effekter i vattenmiljöer. Därför ligger fokus för de viktiga frågorna nu på de arbetsprocesser som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Genom att ta del av samrådshandlingen och skicka in synpunkter ges alla som har ett intresse för vattenfrågor chansen att delta i arbetet och ge sin bild av de viktiga frågorna. Den information vi får in kommer att tas med i arbetet med att ta fram förslag på förvaltningsplan med tillhörande åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för vatten i Bottenhavets vattendistrikt. Ett förslag till förvaltningsplan kommer att gå ut på samråd under 2020 och beslutas år 2021.

Syfte

Vattenmyndigheten ska enligt vattenförvaltningsförordningen genomföra samråd av Översikt över väsentliga frågor i vattendistriktet. Syftet är att ge alla möjlighet att påverka arbetet och bidra med information, det vill säga bli delaktiga i arbetet med att förvalta våra vatten.

Syftet är också att belysa de viktiga frågorna som förvaltningen av Bottenhavets sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten står inför och få in synpunkter på hur vi kommer tillrätta med det.

Samrådshandlingen i ett sammanhang

Vattenförvaltningsarbetet är uppbyggt i sexårscykler. Varje cykel består av:

- övervakning av distriktets vatten;
- bedömning av vattnets status;
- analys av yttre påverkan och risk för statusförsämring hos vattnet;
- bedömning av ekonomiska förutsättningar och konsekvenser av vattenanvändning.

I slutet av varje cykel lämnar Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt förslag på en förvaltningsplan inför kommande cykel. Förvaltningsplanen består dels av ett åtgärdsprogram som riktar sig till myndigheter och kommuner, men också miljökvalitetsnormer för alla vatten. Det är sedan vattendelegationen som beslutar om förvaltningsplanen, vilket görs i december år 2021. Senast två år innan beslut om förvaltningsplan ska Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt samråda med allmänheten om de viktiga frågorna som vattenförvaltningen står inför. Det här är det samrådet.

Så här har vi arbetat inför samrådet

De viktiga frågor och utmaningar som Vattenmyndigheten i Bottenhavet har valt att lyfta i samrådsdokumentet baseras på våra erfarenheter från nästan 15 års arbete med vattenförvaltning. Mycket av det vi beskriver är synpunkter och önskemål som andra aktörer har framfört vid möten, under tidigare samråd och i andra samverkanssammanhang. Vi har också fått underlag från den rapportering som myndigheter och kommuner gör till vattenmyndigheterna varje år för att redovisa hur det går med åtgärds genomförandet.

Inför detta samråd har Vattenmyndigheten i Bottenhavet satsat mer aktivt på att fånga upp synpunkter från distriktets länsstyrelser och kommuner innan samrådsunderlaget tas fram. Syftet har varit att samla in tankar kring arbetet med förvaltning av våra vatten och identifiera vad som anses vara viktigast att ta tag i.

Under tidig höst 2018 skickade Vattenmyndigheten i Bottenhavet ut frågor till distriktets 52 kommuner som handlade om vilka frågor de ser som de viktigaste att prioritera under nästa förvaltningscykel. Det inkom svar från ett 30-tal kommuner. Vi har även skickat ut förfrågan till distriktets sju län att bidra med texter om hur vi kan hantera distriktets utmaningar. Sammanfattande texter av svaren från kommunerna och länsstyrelserna har vävts in på olika ställen i detta dokument.

Vi vill veta vad du tycker

Frågor som Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt särskilt vill ha synpunkter på framgår av nedanstående lista.

Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt vill ha synpunkterna **senast den 1 november 2019**.

- Har Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt fångat upp de viktigaste vattenfrågorna i samrådshandlingen? Saknas det någon viktig fråga? Eller är det något som borde prioriteras om?
- Vilka hinder ser ni i arbetet med vattenfrågor? Vilka lösningar ser ni?
- Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor? Vilka behöver samverka? Om vad?
- Hur kan kommande åtgärdsprogram förbättras för att vara mer användbart i ert arbete? Finns det exempelvis delar som behöver förtydligas, i så fall hur? Borde åtgärdsprogrammet vara ännu mer regionalt anpassat än vad det är idag?
- Övriga synpunkter om vattenförvaltning?

Så här lämnar du synpunkter

För att vi ska kunna ta hand om ditt svar på ett bra sätt vill vi ha det skriftligen, helst via e-post. Vi ser helst att ni lämnar era synpunkter genom att fylla i bifogat excelformulär. Excelformuläret skickas till de som finns med på sändlistan för samrådet (se sändlistan i missivet) men det finns också tillgängligt på vattenmyndigheternas webbplats www.vattenmyndigheterna.se. Kom ihåg att märka svaret med diarienummer 537-3151-2019.

Detta är våra adresser:

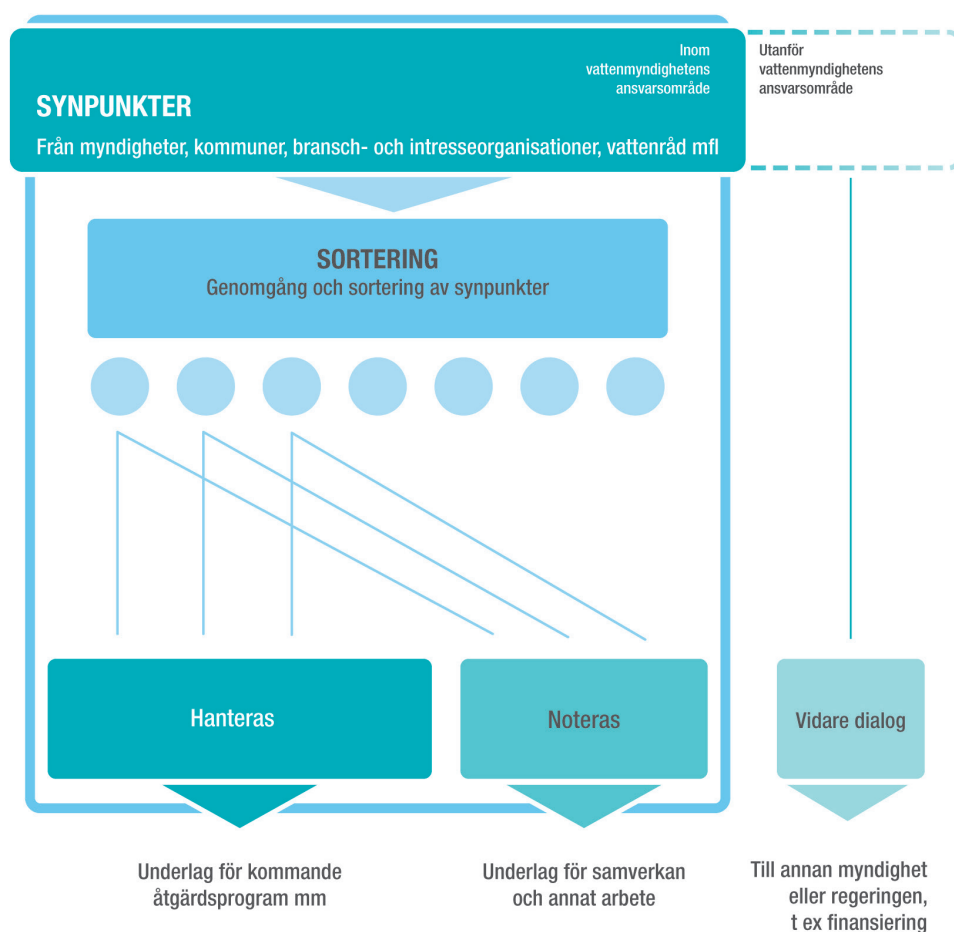
E-post: vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se

Adress: Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

Så tar vi hand om dina synpunkter

Inkomna samrådssvar kommer att sammanställas i en särskild samrådsredogörelse som kommer finnas tillgänglig på vattenmyndigheternas webbplats efter årsskiftet 2019–2020. Det kommer inte att ske någon revidering av samrådsdokumentet. Synpunkter som inkommer tas i stället med i det fortsatta arbetet med att ta fram förvaltningsplan med tillhörande åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer (se figur 1).

Figur 1. Övergripande process för hur samrådsynpunkterna tas om hand.

Viktiga frågor för förvaltningen av Bottenhavets vatten

I detta avsnitt presenterar vi de frågor som vi ser som mest prioriterade för att förvaltningen av kustvatten, sjöar, vattendrag och grundvatten ska fungera på ett bra sätt. Många av frågorna är övergripande och gäller för hela landet. Andra är mer specifika för de förutsättningar som finns inom Bottenhavets vattendistrikt.

Utifrån samverkan av olika slag med kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter har det framkommit att de viktigaste frågorna i vattendistriktet är följande:

- Vattnets betydelse för samhället
- Öka takten i åtgärdsarbetet
- Utveckla samverkan och dialog
- Anpassningar för ett förändrat klimat
- Bättre kunskap om våra vatten
- Hur kan nästa åtgärdsprogram bli bättre?
- Vattenförvaltning 2021 och framåt

För dig som önskar information om vad vattenförvaltningen är och hur arbetet är organiserat finns mer information i avsnittet ”Vill du veta mer om vattenförvaltningen?” i slutet av detta dokument.

Vattnets betydelse för samhället

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och en förutsättning för allt liv. Utan vatten av tillräckligt bra kvalitet och kvantitet kan samhället omöjligt bygga vare sig social eller ekonomisk välfärd. Trots att människan värderar detta högt är det tydligt att dessa resurser fortfarande utsätts för mycket stora risker och påfrestningar. En förklaring är att vattnet vanligen inte har någon prislapp, vilket gör att det finns en risk att vattnet används på ett sätt som inte är långsiktigt hållbart. Det är därför naturligt att frågor om hur vi ska hantera vatten är nära förknippat med samhällsfrågor i stort.

Oavsett om vi dricker vattnet, nyttjar det till elproduktion, fiskar, badar eller gläds åt naturupplevelsen så måste vi alla bidra till att skydda och förbättra våra vatten. Utmaningarna kan bestå i att förebygga skadlig påverkan, hantera historisk belastning eller att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna, allt i

samklang med samhällsutvecklingen och vårt nuvarande och framtida behov av vattenresurser. Avvägningar mellan olika samhällsintressen behöver göras vid utformningen av åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer. Vattenmyndigheten vill inom vårt ansvarsområde förbättra beskrivningen av samhällets nytta av rent vatten och vatten av tillräcklig mängd.

Kommunerna - målkonflikter mellan vattenmiljö och samhällsutveckling

En av de frågor som Vattenmyndigheten i Bottenhavet ställde till distriktets kommuner handlade om målkonflikter mellan vattenmiljö och samhällsutveckling. Ungefär 40 procent av kommunerna anser att den främsta målkonflikten mellan god vattenmiljö och samhällsutveckling uppstår vid exploatering.

Det kan uppstå intressekonflikten när attraktiv mark för bebyggelse sammanfaller med vattenförekomster. Även befintlig verksamhet och exploateringar inom vattenskyddsområden kan äventyra vattentäkter och dricksvatten. För att minimera påverkan av exploatering anser kommunerna att betydelsen och skyddsvärdet av bra vattentäkter bör synliggöras i högre grad. Detta för att i förlängningen skapa större acceptans för skyddsföreskrifterna. I linje med detta föreslås ett lokalt anpassat regelverk, för att ge kommunerna möjlighet att ställa högre krav i känsliga miljöer och lyfta goda exempel.

I samband med exploatering lyfts också dagvattenhantering som en utmaning. Etablering av verksamheter och bostäder i grönområden innebär i regel hårdgjorda ytor som tidigare hade en naturlig infiltration av dagvatten. Kommunerna efterfrågar bättre verktyg för att förverkliga dagvattenutredningen. Det uppmärksammas att det finns en vinst med att lyfta fram vattnets värde. Detta för att ge mervärden åt trivsamma miljöer och biologisk mångfald samt rening av vatten från till exempel hårdgjorda ytor. Dagvattenhanteringen kan också innebära möjligheter för konstnärlig utsmyckning och rekreation. Till exempel kreativ gestaltning av dagvattendammar, gröna tak och fördröjningsmagasin som tillför något mer än funktion till utomhusmiljön.

Cirka 20 procent av kommunerna lyfte den konflikt som upplevs finnas mellan vattenkraftproduktion och miljö kvalitetsnormer. Att återställa biologisk mångfald i vattendrag och strandmiljöer påverkade av vattenkraft uppfattas som en stor utmaning. Kommunerna påpekar också att det uppstår målkonflikter mellan elproduktion, kulturarv och äganderätt på grund av föråldrade tillstånd. För att undvika målkonflikter mellan vattenkraftproduktion och miljö kvalitetsnormer föreslår kommunerna att vattenkraftverk och dammar bör genomgå ny miljöprövning utifrån de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel. Kommunerna anser också att vattenkraften i större utsträckning bör integreras i samhällsutvecklingen genom förebyggande arbete och samverkan.

Ett antal kommuner upplever strandskyddet som begränsande för utveckling och etablering av strandnära boende i angränsning till tätorter. I kontrast till detta upplever andra kommuner att det finns ett behov av att stärka strandskyddet. Anledningen till detta är enligt kommunerna att strandskyddet inte efterlevs i tillräcklig utsträckning vilket påverkar naturvärden och vattentäkter.

Det påpekades också att det finns en uppenbar konflikt mellan vattenförsörjningsintressen och minerallagen. Ett antal av distriktets kommuner anser att det långsiktiga allmänna vattenförsörjningsintresset ska ges minst samma tyngd som mineralförsörjningsintresset i lagstiftningen.

Öka takten i åtgärdsarbetet

Det görs mycket arbete för att förbättra Sveriges vatten och jämfört med situationen för 50 år sedan har stora positiva förändringar skett i svenska vattenmiljöer. Ändå behöver åtgärdstakten öka för att målen i vattendirektivet om god vattenstatus ska nås. I december 2018 gjorde Sverige, genom Havs- och vattenmyndigheten (HaV), en rapportering till EU-kommissionen för att redovisa statusen på vattenförvaltningsarbetet halvvägs in i förvaltningscykeln. Rapporteringen omfattade en redovisning av hur åtgärdsarbetet går och en bedömning av om de mål som har satts upp kommer att nås i tid. Innehållet i rapporteringen baserades dels på information om faktiskt genomförda åtgärder och dels på prognoser. Underlaget togs fram av de fem regionala vattenmyndigheterna. Rapporteringen visar att det finns ett stort återstående behov av åtgärder om miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Den årliga redovisningen av genomförda åtgärder som kommuner och myndigheter gör till vattenmyndigheterna visar också att nuvarande åtgärdstakt inte är tillräcklig (Vattenmyndigheterna, 2018a).

Det finns flera förklaringar till varför inte åtgärder genomförs i nödvändig omfattning. Genom den årliga rapporteringen av genomförda åtgärder och genom dialog med länsstyrelser och kommuner i distriktet har vattenmyndigheterna fått mycket information om såväl framgångskoncept som hinder för få till ett effektivt åtgärdsarbete. Nedan beskrivs några av de frågor som har bedömts som prioriterade.

Förankring och samverkan

Samverkan är centralt för många delar av vattenförvaltningsarbetet. Förutom utbyte mellan organisationer behövs också intern samverkan och samordning inom en organisation, eftersom vatten berör så många olika sakområden. Både länsstyrelser och kommuner trycker på att samverkan och bred förståelse internt krävs för att åtgärdsarbetet ska bli effektivt och att tillämpning av miljökvalitetsnormerna ska fungera. Det är viktigt att den interna ansvarsfördelningen för specifika frågor reds ut så att inget hamnar mellan stolarna. Återrapporteringen visar att kraven på att genomföra vattenmyndigheternas åtgärdsprogram har gjort att många aktörer skapat nya plattformar för intern samverkan kring vattenfrågorna. Både länsstyrelser och kommuner lyfter detta som något väldigt positivt.

Lagstiftning, vägledning och riktlinjer

Kommuner och andra aktörer har i flera sammanhang lyft att det finns juridiska eller administrativa hinder för att genomföra åtgärder och tillämpa miljökvalitetsnormerna fullt ut. Utifrån den enkät som skickades ut till kommunerna i distriktet så tycker vissa kommuner att svagheter i lagstiftningen är ett hinder (17 procent), en kommun menar att ”bättre lagstiftning” är den enskilt viktigaste faktorn för att god status ska nås.

En fråga som har lyfts i flera sammanhang är att med nuvarande lagstiftning kan kommunerna i samband med detaljplaner inte ställa de krav som skulle behövas för att säkra att miljökvalitetsnormerna följs. Detta berör bland annat hantering av dagvatten, som är en väldigt viktig fråga för vissa kommuner i vattendistriktet. Problematiken beskrivs bland annat i Naturvårdsverkets skrivelse ”Analys av kunskapsläget för dagvattenproblematiken” (NV, 2017).

En annan fråga som lyfts fram är svårigheter i tolkningen av hur miljökvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammet ska tillämpas. Samordning mellan myndigheter och mer vägledning från centralt håll efterfrågas. Kommunerna lyfter behov av tillsynsvägledning som reder ut vilka krav som kan ställas på enskilda verksamhetsutövare för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Att vägleda ligger utanför vattenmyndigheternas ansvarsområde men det finns andra myndigheter som har den rollen, till exempel Boverket, HaV och Naturvårdsverket. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2016–2021 handlar de flesta av åtgärderna som riktar sig till myndigheter eller länsstyrelser om att ta fram eller utveckla vägledning och tillsynsvägledning. Även om vattenmyndigheterna inte har en vägledande roll kan vi på olika sätt stötta länsstyrelser och kommuner i deras vattenarbete.

En av de frågor som har ställts till distriktets kommuner var på vilket sätt de idag söker vägledning och råd för att komma framåt i vattenarbetet. Ungefär hälften av de svarande anger att de främst söker sig till sin länsstyrelse eller Vattenmyndigheten i Bottenhavet för vägledning och råd för att komma framåt i vattenarbetet. De flesta av dessa upplever kontakten med länsstyrelsen/Vattenmyndigheten i Bottenhavet som bra och givande. Några tycker att det är svårt att veta vem på länsstyrelsen man ska prata med i vilka frågor. De som inte söker vägledning hos länsstyrelsen eller Vattenmyndigheten i Bottenhavet direkt använder sig av hemsidor och skrivet vägledningsmaterial. Några får sin information genom att ingå i projekt som ”Mälaren en sjö för miljoner” eller Life IP Rich Waters. Det framkommer också att det finns en otydlighet i vad som krävs: vad ska göras och av vem? Expertstöd från statliga myndigheter är därför önskvärt från flera håll.

Åtgärderna är beroende av varandra

Flera av åtgärderna i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram hänger ihop i kedjor där den första åtgärden behöver göras i tid för att resten av åtgärderna ska kunna genomföras. Kommunernas åtgärder ligger sist i kedjan och de är därför beroende av att centrala myndigheter och länsstyrelser håller sina tidplaner. Det krävs samverkan mellan de olika aktörerna i kedjan för att arbetet ska fungera. Läs mer om samverkan i avsnittet ”Utveckla samverkan och dialog” längre ned.

Kunskapsunderlag och data

Både kommuner och länsstyrelser beskriver att det i vissa fall är brist på kunskapsunderlag och otillräcklig information som lägger hinder i vägen för åtgärdsarbetet. Utifrån den enkät som skickades ut till kommunerna i distriktet så tycker cirka 30 procent att kunskapsbrist är ett allvarligt hinder, särskilt på politisk nivå. Flera anser att kommunpolitiker är omedvetna om vattenfrågorna och inte känner till att det finns ett åtgärdsprogram för vatten. Behovet av mer kunskapsunderlag och data beskrivs närmare i avsnittet ”Bättre kunskap om våra vatten en grund för rätt beslut” längre ned.

Finansiering och resurser

Finansiering av åtgärder är en fråga som ständigt återkommer i diskussionerna om hur åtgärdsarbetet ska komma i gång ordentligt. Finansiering av myndigheters och kommuners åtgärder i åtgärdsprogrammet ska ske inom ramen för ordinarie budgetprocess för anslag, avgifter och inomstatliga bidrag från andra myndigheter. Respektive myndighet och kommunerna har också ansvar att söka de resurser och bemyndiganden som behövs för att genomföra åtgärder inom sina ansvarsområden.

Finansieringen av fysiska åtgärder kan ske på många olika sätt. En övergripande princip för finansiering av miljöåtgärder är att det är förorenaren eller användaren som ska stå för kostnaden (principen om att förorenaren/användaren betalar). Ett exempel på hur principen tillämpas är att den som söker tillstånd för en miljöfarlig verksamhet får betala avgift för prövningen. Fysiska åtgärder kan också finansieras med statliga bidrag, medel från fonder med mera. På webbplatsen för projektet Life IP Rich Waters finns en sida som heter ”Finansieringsmöjligheter” där det har sammanställts länkar till ett urval av fonder, aktuella utlysningar och andra finansieringsmöjligheter för vattenprojekt¹.

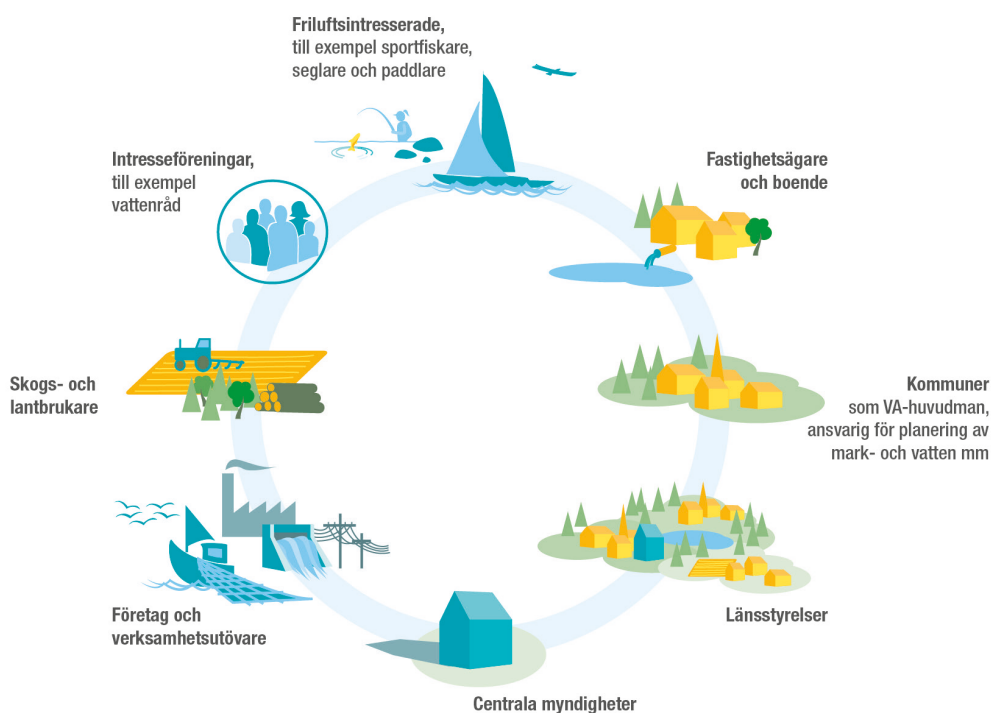
Utifrån de frågor vi ställt till kommunerna i distriktet anser fler än hälften (53 procent) att resursbrist är ett hinder för att öka takten i genomförandet av åtgärder. Ett flertal kommuner lyfter fram önskan om bidrag, exempelvis liknade det som funnits för vindkrafts- och LIS-planering (landsbygdsutveckling i strandnära område).

¹ Webbplats: www.richwaters.se Välj ”Stöd till nya projekt” och därefter ”Finansieringsmöjligheter” i menyn till vänster.

Vidareutveckla samverkan och dialog

Vattenförvaltningsarbetet engagerar kommuner och statliga myndigheter, men förutsätter också deltagande från andra intressenter som privatpersoner, företag och vattenråd. En utmaning kommande år blir därför att se till att vattenfrågorna i högre grad integreras i samhällsplanering och myndighetsutövning liksom att vattenfrågorna uppmärksammas i större utsträckning hos verksamhetsutövare och enskilda.

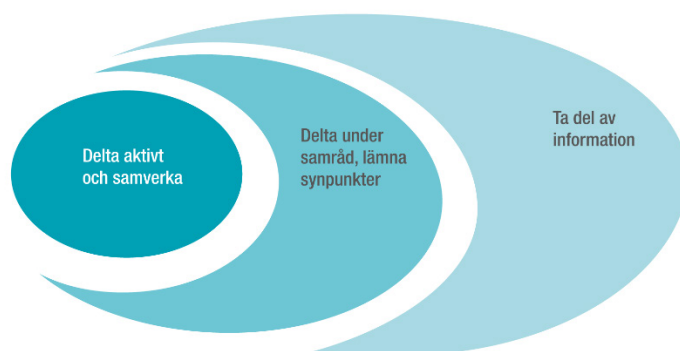
Vårt mål är att miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram ska bli effektiva verktyg för att nå uppsatta mål och skapa samhällsnytta. Samverkan ska utgå från vattenmyndigheternas strategier och planer som fortlöpande uppdateras i nära samarbete med samverkansparter på alla nivåer. En stor del av vattenmyndigheternas samverkan sker distriktsvis och involverar länsstyrelser, kommuner, referensgrupper, vattenråd och andra vattenorganisationer samt lokala och regionala bransch- och intresseorganisationer (se figur 2).

Figur 2. Vattenförvaltningsarbetet berör många aktörer i samhället. Vissa berörs främst genom att dra nytta av förbättrande insatser som genomförs i vattenmiljön. Andra främst som beslutsfattare eller genomförare av sådana insatser. Men gemensamt för alla är möjligheten att påverka arbetet genom att delta aktivt, till exempel vid samråd.

Vattenmyndigheten i Bottenhavet kommer i den här förvaltningscykeln att fokusera på att inspirera, stödja och följa upp genomförandet av det beslutade åtgärdsprogrammet och fördjupa det distriktsvisa samverkansarbetet. En ännu större delaktighet i framtagandet av den reviderade förvaltningsplanen 2021, inklusive åtgärdsprogram, är också ett viktigt fokus för Vattenmyndigheten kommande år.

All samverkan som sker mellan vattenförvaltningsaktörer ska leda till att åtgärdsprogrammet som beslutas i slutet av sexårscykeln blir så bra som möjligt. Detta för att uppnå största möjliga förbättring i Sveriges vattenförekomster. Det är därför viktigt att alla aktörer som behövs i arbetet blir involverade i god tid och kan bidra med sina kunskaper, idéer och handlingskraft. En förutsättning för att en aktör ska kunna engagera sig i vattenförvaltningsarbetet är att denna har tillgång till relevant och anpassad information och vet hur ansvarsfördelningen ser ut mellan dem som berörs av arbetet. Ansvaret för vattenfrågor finns på många håll i samhället och samverkan sker i allt från internationella expertgrupper till små lokala samverkansorgan. Samverkan kan ske på olika sätt (se figur 3) och alla aktörer behöver medverka till att formerna för samverkan ständigt utvecklas.

Figur 3. Samverkan sker som ringar på vatten. Vattenmyndigheterna uppmuntrar alla myndigheter och kommuner som nämns i åtgärdsprogrammet, och andra direkt berörda att delta aktivt och samverka för vattnets bästa. En vidare krets av till exempel intresseorganisationer, företag och markägare deltar och tycker till under samråd. För övriga intresserade finns information om arbetet att ta del av.

För att åtgärdsprogrammet 2021–2027 för Bottenhavets vattendistrikt ska bli ännu mer konkret, bättre förankrat och mer specificerat kommer Vattenmyndigheten i Bottenhavet att inrikta samverkan och dialog mot följande samhällssektorer:

- Avloppsrening (reningsverk, ledningsnät, enskilda avlopp och dagvatten)
- Vattenförsörjning
- Lantbruk
- Skogsbruk
- Vattenkraft
- Samhällsplanering och infrastruktur
- Miljöskydd

Samverkan med myndigheter och kommuner

Vattenmyndigheten i Bottenhavet har nära samarbete med länsstyrelser och kommuner och de myndigheter som åtgärdsprogrammet riktas till. Dessa har också samarbete med andra aktörer som direkt påverkar förutsättningarna för att ta fram och genomföra åtgärdsprogrammet. Vattenmyndigheten och länsstyrelserna för dialog med och förmedlar information till aktörer som har kunskap om lokala förhållanden, åtgärder eller åtgärdskostnader och effekter.

På länsstyrelserna finns särskilt behov av att involvera olika sakområden i genomförandet av det nya åtgärdsprogrammet, som till exempel miljöskydd, landsbygdsfrågor, kulturmiljö och samhällsplanering. I kommundialoger behöver den politiska ledningsnivån involveras i högre grad än i dag. Det som är gemensamt är att vattenfrågorna berör många olika verksamheter inom respektive organisation och måste lyftas in i den övergripande verksamhetsplaneringen.

Vattenmyndigheten ser behov av att fördjupa dialogen med flera myndigheter och kommuner för att öka förankringen av vattenförvaltningens frågor framförallt på ledningsnivå och politisk nivå. En sådan dialog är viktig för att säkerställa förståelse och acceptans av beslut och också för respektive myndighets och kommuns planering av sina resurser. Ett viktigt forum för denna dialog är den årliga rapporteringen av genomförda åtgärder (Vattenmyndigheterna, 2018a).

För att få en bättre beskrivning av åtgärdsarbetet i vattendistriktet är ett möjligt förslag att ta fram sammanställningar av återslagrapporteringen på distriktsnivå. Detta är ännu bara ett förslag men kan vara en möjlig utveckling med att sammanställa genomförda åtgärder. Vattenmyndigheten behöver kunna bedöma om hela eller delar av en åtgärd i åtgärdsprogrammet är genomförd. Vi behöver också kunna bedöma om åtgärden leder till att insatser på plats, i och kring vattenmiljön, kan genomföras och om miljö kvalitetsnormerna därigenom kommer att nås.

I den enkät Vattenmyndigheten i Bottenhavet skickade ut till kommunerna så anger några kommuner att resursbrist är det stora hindret för att komma vidare i samverkan kring vattenarbetet. Endast en mindre del har svarat något om behovet av mellankommunal samverkan och ännu färre lyfter fram avrinningsområdesperspektivet. En kommun pekar på vikten av regionala vattenförsörjningsplaner.

Kommunerna har önskemål om fysiska träffar med Vattenmyndigheten, och det är något som vi också gärna vill åstadkomma. Men det är en utmaning att försöka planera och träffa distriktets alla 52 kommuner. En lösning kanske vore att skapa en referensgrupp där vissa representanter från kommunerna är med, där samverkan kan ske både via mail, Skype och fysiska möten någon eller några gånger per år. Eller att kommunerna själva anordnar gemensamma möten och bjuder in Vattenmyndigheten till dessa.

Som förslag på hur samverkan kan utvecklas anger några kommuner att vägledningar från nationella myndigheter behöver bli tydligare. En kommun ser fler Life-projekt som vägen framåt för att förbättra samverkan kring vattenarbetet. Man menar att kommunerna behöver få en större roll överlag i landet vad gäller åtgärdsarbetet utifrån gällande miljökvalitetsnormer. Fler kommuner behöver tillsammans med myndigheter starta upp Life-projekt som exempelvis Remibar och ReBorn.

Vattenråden är viktiga

Ett vattenråd är en sammanslutning av aktörer och intressenter inom ett avrinningsområde som verkar för ett helhetsperspektiv på vattenfrågor. Vattenråden är i första hand viktiga samverkansparter när det gäller att genomföra dialog och utbyta kunskaper och erfarenheter inom olika områden. Vattenråden har i många fall den lokala förankring och bredd i sammansättningen som behövs för att de ska kunna vara en viktig arena för dialog, samverkan och ökad förståelse för olika perspektiv. Vattenmyndigheten i Bottenhavet ser nu en möjlighet för många vattenråd i distriktet att kliva fram och inta en mer aktiv roll under den kommande förvaltningscykeln. Bland annat genom att ordna eller delta i möten, diskutera och svara på frågor i samrådet och lämna kompletterande information. Även länsstyrelser i distriktet har efterfrågat att vattenråden får ökat inflytande under den kommande förvaltningsperioden.

Eftersom Vattenmyndigheten inte har resurser att samverka fullt ut på den lokala nivån och med alla enskilda som berörs, är vattenråden viktiga aktörer för lokal samverkan. Här kan verksamhetsutövare, branschorganisationer och andra intressenter mötas tillsammans med representanter från kommun och länsstyrelse.

Internationell samverkan

Bottenhavets vattendistrikt innefattar avrinningsområden som rinner över gränsen från Norge, och Vattenmyndigheten förvaltar vatten som har avrinning till norska vattendistrikt, vilket kräver samordning om förvaltningen av dessa så kallade gränsvattenförekomster. Distriktet gränsar till tre norska vattendistrikt, hela Trøndelag och mindre delar av Glomma och Nordland.

För att säkerställa en samordnad vattenförvaltning har samarbetet mellan de två länderna handlat om jämförelser och harmonisering inom metoder för indelning, typning, karakterisering, riskbedömning och klassificering av vattenförekomsterna som gränsar till Norge, så kallade gränsvattenförekomster. Samordningen har också innefattat en dialog med syfte att samordna miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och övervakningsprogram, på så sätt att åtgärdsprogram och förvaltningsplan ska framstå som enhetliga på båda sidor om riksgränsen. Även om det inte är några omfattande miljöproblem i dessa vatten så behöver kontakter mellan ansvariga myndigheter i de båda länderna fortsätta.

Anpassningar för ett förändrat klimat

Världen står inför en klimatförändring. Det är fortfarande svårt att förutspå i vilken omfattning vi kommer att påverkas och hur snabbt förändringen kommer att ske. De flesta forskare och klimatexperter är eniga om att temperaturen kommer öka globalt och att det till stor del orsakas av förhöjda halter växthusgaser i atmosfären till följd av mänsklig aktivitet (IPCC, 2018).

I Sverige förväntas klimatförändringar föra med sig en höjd medeltemperatur, och vi ser redan i dag en högre temperatur på många platser i landet. Torrperioder under sommaren kan komma att bli ett allvarligt hot mot vattenresurser, vattenkvalitet och biologisk mångfald. Låga vattennivåer i sjöar, vattendrag och grundvatten orsakar inte bara begränsningar för vattenförsörjningen och bevattning, utan även en försämrad vattenomsättning och kvalitet på badvatten. Sulfidjordarna som framförallt finns längs kusten i Bottenhavets vattendistrikt är känsliga och bildar sura sulfatjordar om de torrläggs. Låga grundvattennivåer kan därför leda till att vatten nära dessa jordar försuras.

Ett varmare klimat ger också längre växtsäsong, vilket kan leda till ökad användning av gödsel och bekämpningsmedel som kan hota grundvattnets kvalitet. Högre temperaturer påverkar ekosystemen i våra vatten och kan även öka brunifiering i vattentäkterna. Brunifiering är ett problem eftersom det innebär en ökad urlakning av humusämnen och/eller järn- och manganföreningar. Ökade grundvattentemperaturer kan också medföra större risker för bakterietillväxt och försämrade förutsättningar för att använda grundvatten som dricksvatten.

Med klimatförändringar förväntas ökad nederbörd samtidigt som tillfällena med intensiv nederbörd blir fler. Den största ökningen av nederbörd förväntas i norra och västra Sverige. Samtidigt som nederbörden generellt sett kommer att öka, kommer även perioder av torka att bli fler på många platser runt om i landet. Det gäller framförallt de sydöstra delarna som troligen blir speciellt utsatta för perioder av utebliven nederbörd.

Ökad mängd nederbörd kan medföra ett ökat antal översvämningar vilket riskerar allvarliga skador på olika typer av teknisk infrastruktur, med stora konsekvenser för verksamheter och samhällets invånare. Kraftig nederbörd och översvämningar kan även påverka spridningen av exempelvis miljögifter, vilket kan öka tillförseln av föroreningar till våra vatten. Ytvattentäkter kan komma att förorenas och spridning av virus, bakterier och parasiter kan öka. I områden som hotas av översvämningar kan det finnas förorenade marker där åtgärder behöver vidtas för att förhindra spridning och läckage av föroreningar och giftiga ämnen.

Utsläpp via avloppssystemen kan vara en betydande källa till föroreningar i stadsnära vatten. Redan i dag är det i vissa områden problematiskt att avleda stora nederbördsmängder som faller under en kort period. För att mildra effekterna av dagens och framtida klimat måste det skapas plats för vatten och avsättas ytor för infiltration och fördröjning. Det innebär att aktörer inom samhällsplanering är särskilt viktiga i arbetet med att klimatsäkra bland annat städer och infrastruktur.

Eftersom åtgärder för klimatanpassning kan påverka våra vatten måste klimatperspektivet tas med i vattenförvaltningsarbetet. Detta för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas samtidigt som klimatanpassning sker och effekterna av klimatförändringar mildras. Det är därför viktigt att vattenförvaltningsarbetet samordnas med arbetet enligt andra direktiv, som exempelvis översvämningdirektivet. Detta så att konflikter mellan de olika direktivens mål kan minimeras och så att vi kan dra nytta av de åtgärder som följer av respektive regelverk.

Enligt EU-kommissionens vägledning för hantering av klimatförändringen i vattenförvaltningsarbetet bör ett förändrat klimat inte användas som motiv för att sänka förbättringskraven (miljö kvalitetsnormer med undantag i form av mindre stränga krav) för en vattenförekomst. Den åtgärd som främst förespråkas är att hålla kvar vatten högt uppe i avrinningsområdet för att minska risken för både stora översvämningar nedströms och vattenbrist (Europeiska kommissionen, 2009).

Bättre kunskap om våra vatten är en grund för rätt beslut

Vattenförvaltningen är i ständig utveckling för att möta samhällets behov. I Bottenhavets vattendistrikt har underlaget för statusklassificering gradvis förbättrats och är nu tillfredsställande för många områden. Större fokus behöver nu läggas på åtgärder och att beskriva sambandet mellan påverkan, status, risk, åtgärder, kostnader och nyttor.

Bättre och mer samordnad övervakning av yt- och grundvatten

Miljöövervakningen av Sveriges vatten bedrivs på alla nivåer. Nationella, regionala, kommunala och lokala aktörer bedriver övervakning av olika parametrar med olika frekvenser. Ansvaret för miljöövervakningen är spridd mellan många olika aktörer bedrivs utifrån flera olika syften och behov.

I arbetet med vattenförvaltningen ligger övervakningen till grund för beskrivningar av tillståndet i miljön och är en förutsättning för rättssäkra miljökvalitetsnormer och kostnadseffektiva åtgärder. En relevant och riskbaserad miljöövervakning är därför viktig för ett framgångsrikt vattenförvaltningsarbete. För att de mätningar som görs, bättre ska komma till nytta i vattenförvaltningsarbetet behöver detta arbete samordnas ytterligare, så att övervakningen anpassas mer till vattenförvaltningens behov.

Miljöövervakningen av grundvatten behöver utökas, både med avseende på vattenkvalitet och kvantitet. Långvarig torka har bidragit till att vattenbristen varit aktuell i hela Sverige även om det varit särskilt akut i sydöstra delen av landet. Detta får stora effekter på såväl vattenförsörjning som grundvattenberoende ekosystem. Att ha koll på vattenuttag är en viktig faktor i såväl ytvatten som grundvatten.

För ytvatten bedöms övervakningen av vattenlevande djur och växter fortfarande vara otillräcklig. Medan mätningar av vattenkemi ger en mer ögonblicksbild av miljötillståndet ger analys av biologi en mer sammanfattande bild av tillståndet i ekosystemen. En annan brist i nuvarande övervakning är att det finns en stor kunskapsbrist om hydromorfologiska situationen (fysisk påverkan) i vattnen.

Övervakningen av miljögifter behöver också utvecklas. Övervakningsprogrammet för nya prioriterade ämnen i ytvatten, bland annat PFOS, dioxin och olika växtskyddsmedel, som beslutades i december 2018 (Vattenmyndigheten Bottenhavet, 2018b) visade på en omfattande kunskapsbrist när det gäller förekomst och effekter av dessa ämnen i miljön. Det behövs också mer kontroll och kunskap om nya ämnen som kan utgöra risk för vattenmiljön. För närvarande pågår ett arbete mellan vattenmyndigheterna, HaV, SGU och Naturvårdsverket med att se över vilken övervakning av vatten som behövs och hur vi kan utveckla och samordna all miljöövervakning så att den bättre anpassas till vattenförvaltningens behov. Förhoppningen är att detta kan införas i tid inför förvaltningscykeln 2021–2027.

Ökad kunskap om dricksvattenförekomster

Ett område som kräver ökat fokus är kunskap om status på yt- och grundvatten som används till dricksvattenproduktion. Detta för att vi ska kunna förebygga förorening av råvattnet och skydda dessa värdefulla vatten. Dricksvattenutredningen (SOU, 2016) har lyft att råvattenkontrollen är eftersatt på många håll i landet. Det innebär ökade hälsorisker och kan eventuellt medföra ökade kostnader för att bereda dricksvatten om

vattenkvaliteten försämrats. Dricksvattenkontrollen behöver därför prioriteras mer av de ansvariga dricksvattenproducenterna och den behöver samordnas bättre med övervakningen inom vattenförvaltningen och miljömålsarbetet.

Fortsatt utveckling av bedömningsgrunder, metoder och modeller

Vi behöver utveckla förståelsen av data från miljöövervakningen. I detta sammanhang är bedömningsgrunderna för grundvatten (SGU, 2013) och ytvatten (HaV, 2013) viktiga. Det sker ett kontinuerligt arbete med att utveckla dessa med avseende på metodik för olika analyser, beräkningsmodeller och liknande. Detta är viktiga steg i rätt riktning men det återstår en hel del innan vi har metoder som ger gediget stöd i arbetet med klassificeringen. Förutom detta så måste metoder utvecklas inom miljöövervakningen för att identifiera och kvantifiera internbelastning av fosfor från sediment i sjöar och kustvikar.

Vattenmyndigheten ser ett stort behov av att utveckla metoder och modeller för att effektivisera statusklassificeringen. Det bör vara möjligt att modellera resultat utifrån en miljöövervakningsstation till närliggande vatten med liknande förhållanden. Det vill säga utveckla metoder för gruppering och automatiserad klassificering av vattenförekomster.

Fungerande dataflöden

Eftersom underlagsdata är en viktig grund för hela vattenförvaltningsarbetet måste dessa vara lättillgängliga och kvalitetsgranskade samt hållas uppdaterade. Trots ett aktivt arbete med att koppla samman och kvalitetssäkra underlag som finns utspritt på myndigheter, länsstyrelser, kommuner, universitet, näringsliv och intresseföreningar finns fortfarande stora insatser kvar att göra.

Samverkan mellan berörda myndigheter är väsentlig vid lagring och tillhandahållande av miljöövervakningsdata för både grund- och ytvatten. En viktig åtgärd kopplad till att utveckla miljöövervakningen är att se till att de nationella datavärdarna² har tillräckliga resurser för insamling, kvalitetssäkring och tillgängliggörande av alla relevanta data.

² En nationell datavärd ansvarar för att lagra, sammanställa och tillgängliggöra data inom ett visst område, exempelvis biologiska data från miljöövervakning i sötvatten (Sveriges lantbruksuniversitet SLU datavärd) eller övervakning av miljögifter (SGU datavärd).

Fortsatt utveckling av VISS

VISS (Vatteninformationssystem Sverige) är portalen för information och data om alla vattenförekomster i grundvatten, sjöar, vattendrag och längs kusten. VISS har skapats för att möta kraven på fortlöpande kunskapsuppbyggnad om förändringar i status och påverkan, olika åtgärders genomförande, deras miljöeffekter samt kostnader. Möjligheten för myndigheter, kommuner och andra aktörer att registrera åtgärder i VISS behöver utvecklas. Ambitionen är att det ska kunna ske utan att medföra en alltför stor arbetsbelastning för kommunerna.

HaV, som äger VISS, ska se över hur nästa generation av VISS kan se ut. Förhoppningen är att verktyget ska bli mer pedagogiskt, lättanvänt och att relevanta data blir tillgänglig för externa användare. Det är viktigt att de som behöver informationen i VISS vet var den finns och hur den kan användas. Informationen behöver vara korrekt i förhållande till gällande bedömningsgrund för att fungera som ett stöd vid prövning och tillsyn. Kopplingarna till bakgrundsdata bör utvecklas i VISS. Det har efterfrågats alternativa sätt att exportera data ur VISS som till exempel GIS-skikt. Vattenmyndigheten ser att det även i framtiden kommer finnas behov av utbildningsinsatser särskilt riktade mot kommunernas handläggare från olika förvaltningar.

Hur kan nästa åtgärdsprogram bli bättre?

I det här skedet krävs vissa vägval för att kommande åtgärdsprogram ska bli så ändamålsenligt som möjligt under den tredje förvaltningscykeln. Vi vill med detta samråd presentera några frågeställningar vi står inför och ge er möjlighet att komma med synpunkter som kan hjälpa oss i arbetet med att få ändamålsenliga åtgärdsprogram.

Åtgärder till kommuner och länsstyrelser – ska de vara lika i hela landet eller regionalt anpassade?

I nuvarande åtgärdsprogram finns totalt 56 åtgärder riktade till 11 nationella myndigheter, samtliga länsstyrelser och samtliga kommuner. Åtgärderna till länsstyrelserna är lika för alla län, och på samma sätt har alla kommuner överensstämmande åtgärder.

Ett vägval inför nästa åtgärdsprogram handlar om hur lika eller olika åtgärdsprogrammen ska vara för landets länsstyrelser och kommuner. Vattenmyndigheterna kan välja att rikta åtgärderna så att varje län eller grupp av kommuner får egna åtgärder. Åtgärderna är då anpassade efter de utmaningar som finns inom aktuella avrinningsområden och vattenförekomster för att följa miljökvalitetsnormerna. Alternativet är att åtgärderna är likalydande för alla län respektive kommuner så att var och en på egen hand behöver planera vilka åtgärder som ska genomföras för att följa miljökvalitetsnormerna, utifrån de underlag för normsättningen och åtgärdsplaneringen som finns tillgängliga.

Ett åtgärdsprogram som är mer regionalt anpassat kräver mer resurser från vattenmyndigheternas sida både i framtagande och uppföljning. Ett mer regionalt anpassat åtgärdsprogram kan också få till effekt att länsstyrelser och kommuner får mer begränsade möjligheter att äga sina egna prioriteringar. Å andra sidan innebär ett sådant åtgärdsprogram mycket bättre förutsättningar för en samlad och mer välanpassad åtgärdsstrategi för både vattendistriktet och för olika avrinningsområden. Det skulle leda till åtgärderna i åtgärdsprogrammet blir mer direkt riktade mot de frågor som är relevanta för varje län eller kommun. Och det innebär i sin tur att framförallt länsstyrelser och kommuner i mindre utsträckning själva behöver tolka och överföra åtgärderna i åtgärdsprogrammet till de förhållanden som gäller i det egna länet eller den egna kommunen, på det sätt som krävs idag.

Ett sätt att skapa förutsättningar för detta, är genom en fördjupad dialog och samverkan mellan Vattenmyndigheten, länsstyrelser och kommuner i distriktet om underlag och prioriteringar för det kommande åtgärdsprogrammet. Detta samråd kan utgöra starten för en sådan dialog och samverkan, och därför vill vi gärna få in synpunkter och förslag om förutsättningarna för att åstadkomma ett mer regionalt anpassat åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt.

Vattenförvaltning 2021 och framåt

Det samrådsunderlag som presenteras här har fokus på väsentliga frågor som kan komplettera arbetet inom vattenförvaltningen. Förhoppningen är att många av de synpunkter som kommer in kan beaktas i Förvaltningsplan med tillhörande åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för perioden 2021–2027. Men en del synpunkter kanske inte är mogna att ta in i pågående arbete ännu, utan passar bättre att tillämpa på längre sikt. Vi vill därför öppna upp för framtidsfrågor redan nu och ger några exempel på sådana långsiktiga frågor.

Inneboende tröghet

Eftersom vattenförvaltningen regleras i lagstiftningen så har den en inneboende tröghet vad gäller anpassning mot nya uppdykande miljöproblem som till exempel nya farliga kemiska ämnen. De sexåriga förvaltningscyklerna bidrar också till denna tröghet. Samtidigt så tar det tid att bygga upp vetenskapligt baserad kunskap som kan bekräfta negativ miljöpåverkan. Det tar också tid att utveckla nya mätmetoder och ta fram nya accepterade gränsvärden. Ett aktuellt exempel är mikroplaster där kunskapsläget ännu inte är tillräckligt för att kunna tillämpa gränsvärden och utveckla bedömningsgrunder för vattenförvaltningen. Det är därför en stor utmaning att börja ta höjd för framtida miljöproblem tillräckligt tidigt så att motåtgärder hinner sättas in i tid innan vi har en utbredd miljöpåverkan som flera generationer får leva med. Ett aktuellt miljöproblem som passerade ”under radarn” är användningen av PFOS/PFAS i till exempel brandskum och impregneringsmedel. Och tyvärr har vi ännu inte sett den totala skadebilden vad gäller denna ämnesgrupp.

En proaktiv och adaptiv vattenförvaltning behöver jobba parallellt med förslag till förändringar i rådande lagstiftning och nya styrmedel samtidigt med arbetet att utveckla förslag till kostnadseffektiva fysiska åtgärder. Exempel på lagstiftning som behöver förtydligas är den som är kopplad till den kommunala planerings- och exploateringsprocessen. Dagvattenfrågan är ett exempel på en kommunal vattenfråga som tycks ha hamnat mellan flera stolar som gör det mycket svårt för en kommun att ställa konkreta miljökrav med avseende på dagvattenhantering. Vad gäller styrmedel så behöver det satsas mer resurser på att utveckla nya innovativa styrmedel som fördelar rättigheter att förorena ytvatten och grundvatten inom ramarna för gällande miljökvalitetsnormer. Vad gäller att öka kunskapen om kostnadseffektiviteten för olika fysiska åtgärder så behövs mer uthålliga uppföljningar i olika åtgärdsprojekt. Därför är det viktigt att de myndigheter, stiftelser och fonder som finansierar genomförande av åtgärder ställer minimikrav på uppföljning av effekterna i miljön och dokumentation av åtgärdskostnaderna.

Utfasning av farliga kemikalier

Både produktion och användning av skadliga kemikalier måste bära sina egna miljökostnader. En giftfri miljö kräver nya styrmedel för att minska halterna av skadliga kemikalier i vattenmiljön. Ett exempel på nytt ekonomiskt styrmedel är förslaget från Kemikalieskatteutredningens betänkande från 2015 att införa en kemikalieskatt för att fasa ut och ersätta skadliga kemikalier. Som en följd av detta så infördes den 1 juli 2017

en ny skatt på kemikalier i viss elektronik. Syftet är att minska förekomst, spridning och exponering av farliga flamskyddsmedel.

Det finns exempel på att påtryckningar om ny EU-lagstiftning kan löna sig. Sverige jobbade aktivt inom EU för att få till stånd restriktioner för det hormonstörande ämnet bisfenol A (BPA). I början av 2018 sänktes också gränsvärden för BPA kraftig i hela EU. Lagstiftningen innebär bland annat att material och produkter som kan överföra bisfenol A till dricksvatten och livsmedel som riktar sig till barn 0–3 år helt förbjuds. Sverige är också pådrivande för att EU-kommissionen ska fastställa kriterier för hormonstörande ämnen så snart som möjligt. Det är viktigt att fortsätta detta arbete med full kraft.

EU:s kemikalielagstiftning Reach är ett viktigt instrument för att minska användningen av farliga ämnen. Takten behöver öka när det gäller utfasningen av de allra farligaste ämnena, de som är cancerogena eller mycket långlivade i naturen. Bland annat genom att det blir möjligt att förbjuda farliga kemikalier i grupp och även inkludera kombinations- och cocktaileffekter i prövningen av nya kemikalier. För att öka takten av utfasning av de allra farligaste ämnena måste Sverige ta fram kunskap om och föreslå fler ämnen för prövning inom Reach. Kemikalieinspektionen har en nyckelroll i detta arbete i Sverige.

Men Sverige kan inte ta rygg på EU i alla kemikaliefrågor. Ibland måste vi också kunna gå före och införa nationella förbud. När det till exempel gäller ämnen som vi redan i dag vet har påverkan på vårt hormonsystem måste vi kunna gå före EU och förbjuda dem nationellt. För att kunna göra detta är det viktigt att kartlägga vilka kemikalier vi redan i dag kan föreslå ytterligare nationella begränsningar för i väntan på att EU tar sitt ansvar och utvecklar sin lagstiftning. Det bör även utredas vilka ämnen som inte är reglerade inom Reach, samt vilka produkter som Reach-lagstiftningen inte täcker, för att kunna nå resultat snabbare. Även i denna fråga har Kemikalieinspektionen en nationell nyckelroll, men även Naturvårdsverket, HaV, SGU och vattenmyndigheterna kan bidra med kunskap om förekomst, spridning och effekter i vattenmiljön.

Konsumenter måste också få möjlighet att göra medvetna val. Därför behöver information, märkning och varudeklarationer utvecklas. Riktade informationsinsatser från Konsumentverket tillsammans med frivilliga bransch- och företagsinitiativ kan spela stor roll i detta.

Både uppströmsarbete och nedströmsarbete

Vattenförvaltningen ska föreslå den mest kostnadseffektiva kombinationen av åtgärder för att kunna följa miljö kvalitetsnormerna. En viktig grundprincip är att kostnadseffektiviteten brukar öka ju närmare påverkanskällan man sätter in åtgärder. Kommunala reningsverk brukar traditionellt hanteras som punktkällor med krav på rening för att klara miljö kvalitetsnormer i sina recipienter. Belastningen till reningsverkens ledningsnät kan komma från en mängd olika källor som enskilda hushåll, sjukhus, industrier, hårdgjorda ytor. Medvetna val av konsumentprodukter kan vara väl så kostnadseffektivt som att installera högteknologisk rening i reningsverk. Hit hör till exempel läkemedelsrester och impregneringsmedel i textilier.

På samma sätt är åtgärder inom jordbruket som görs direkt på jordbruksmarken eller i djurstallar mer kostnadseffektiva än åtgärder som till exempel fosfordammar och våtmarker nedströms jordbruksmarken. Men ofta är åtgärdsbetinget så pass stort att en kombination av åtgärder såväl uppströms som nedströms behövs inom jordbruket. Nedströmsåtgärderna bidrar också med betydande värden i form av biologisk mångfald i jordbrukslandskapet. Dammar och våtmarker håller kvar ytvatten som kan ha betydelse både i situationer med torka eller översvämning. De multifunktionella värdena och ekosystemtjänsterna för dessa åtgärder behöver lyftas fram ännu mer.

Hållbart samhällsbyggande

En utmaning inom samhällsplaneringen är att kunna kvantifiera hur enskilda projekt påverkar miljö kvalitetsnormer för vatten. Med nuvarande lagstiftning är det inte möjligt att ställa specifika miljökrav på byggprojekt. Det går att hänvisa till icke-bindande riktlinjer för till exempel hållbart nyttjande av mark och vatten i markanvisningsavtal och exploateringsavtal. Det är egentligen enbart på kommunens egen mark som det går att styra planeringen mot specifika vattenåtgärder, exempelvis dagvattendammar och infiltrationsmark. Inte ens i detaljplaner finns det med dagens lagstiftning möjlighet att ställa krav på till exempel lokalt omhändertagande av dagvatten med specifika lokala lösningar. För att kunna bryta ner miljö kvalitetsnormer till specifika gränsvärden för nybyggnadsprojekt behöver lagstiftningen ses över för att ensa hanteringen av dagvatten och medge mer specifika krav på kvantitet och kvalitet.

Ny lagstiftning som trädde i kraft i januari 2019 innebär att kommuner i vissa fall får möjlighet att besluta om undantag från grundkravet om god vattenstatus till 2015. Sådana beslut måste lämnas till berörd vattenmyndighet för möjlighet till överprövning. Det finns ett stort behov av såväl översyn och justering av befintlig lagstiftning, till exempel inom miljöbalken, lagen om allmänna vattentjänster och plan- och bygglagen (MB; LAV; PBL), som av utveckling av metoder för beräkning av lokala gränsvärden för nybyggnadsprojekt, vilka kan kopplas till existerande miljö kvalitetsnormer för vatten. Ansvarig myndighet behöver pekas ut för framtagande av handböcker och bedömningsgrunder för detta. Ett annat sätt att styra mot mer lokalt omhändertagande av dagvatten och olika reningslösningar kan vara att införa en differentierad VA-taxa som premierar detta.

Om det är svårt att ställa krav kopplade till vattenmiljön på exploateringsprojekt så är det om möjligt ännu svårare att ställa motsvarande krav kopplade till befintlig bebyggelse. Det är endast via icke-bindande översiktsplaner som befintlig bebyggelse och nybyggnadsprojekt hanteras i ett sammanhang. Om vissa övergripande krav på vattenmiljön kunde göras bindande redan i översiktsplanen så skulle det förenkla hanteringen av vattenfrågor i hela planprocessen. Gediget framtagna översiktsplaner skulle då kunna garantera snabba planerings- och byggprocesser när det kommer till frågor kopplade till miljö kvalitetsnormer för vatten. Det skulle spara mycket tid och pengar hos myndigheter, konsulter och byggherrar.

Hur mår vattnen i Bottenhavets vattendistrikt?

Bottenhavets vattendistrikt täcker nära 30 procent av Sveriges yta och omfattar mer än 40 procent av landets vattenförekomster. Vattendistriktet är fördelat på sju län och 52 kommuner, varav flera delas med Norra Östersjöns och Bottenvikens vattendistrikt.

I väst avgränsas vattendistriktet av vacker fjällmiljö och längs Västernorrlands kust sträcker sig världsarvsområdet Höga kusten. I Gävleborgs län varvas exponerade och stenrika kustpartier med skärgårdsområden och grunda, skyddade vikar. Inom vattendistriktets ansvarsområde finns även källflöden till de norska älvarna Glomma, Nidelva, Stjördalselva samt Vefsna. I vattendistriktet finns fem större älvar: Ångermanälven, Indalsälven, Ljungan, Ljusnan och Dalälven.

Drygt 90 procent av vattendistriktet präglas av barrskogsområden som utgör grunden för en stor del av industriproduktionen av trävaror, papper och pappersmassa. Jordbruksmarken täcker två procent av vattendistriktets yta.

De största utmaningarna för vattenmiljön i distriktet

Kunskapen om våra vattenmiljöer har aldrig varit så stor som nu, och vi börjar få en unik helhetsbild över sambanden mellan samhällets utveckling, mänsklig påverkan och vattenmiljöns tillstånd och kommande förutsättningar. Vi har därför bättre möjligheter än någonsin tidigare att identifiera var vi har störst utmaningar och problem att hantera. De utmaningar som anses vara de största i vattendistriktet från ett renodlat vattenmiljöperspektiv är följande:

- Påverkan i form av fysiska förändringar av sjöar och vattendrag.
- Effekterna på vattenmiljön av miljögifter från både pågående och historiska utsläpp.
- Att säkra en trygg och effektiv dricksvattenförsörjning.
- Påverkan från urbana, bebyggda miljöer och från kommande samhällsutbyggnad.
- Försurningseffekterna i sjöar och vattendrag.
- Övergödning är fortfarande ett problem i delar av distriktet, företrädesvis längs med kusten och i de södra delarna.

Att Vattenmyndigheten i Bottenhavet har pekat ut dessa utmaningar ska inte tolkas som att övriga miljöproblem är försumbara och inte behöver åtgärdas. Men i en värld med begränsade resurser krävs det prioriteringar och det kan då vara lämpligt att först försöka lösa de största utmaningarna. Det bör också påpekas att det inom var och en av utmaningarna ovan kan behövas olika avvägningar och prioriteringar, eftersom det från ett samhällsekonomiskt perspektiv kanske inte är möjligt eller önskvärt att åtgärda all slags påverkan på våra vattenmiljöer. Nedan följer en kort beskrivning av respektive utmaning baserat på information från länsstyrelserna och kommunerna i Bottenhavets vattendistrikt.

Fysisk påverkan

De fem större älvarna (Ångermanälven, Indalsälven, Ljungan, Ljusnan och Dalälven) är reglerade och utnyttjas för vattenkraftändamål. Ungefär hälften av landets totala vattenkraft produceras i distriktet.

Fysiska förändringar av sjöar och vattendrag är en viktig fråga för samtliga län och flertalet kommuner i distriktet. Dämningar, vattenkraftverk och felaktigt anlagda vägtrummor har lämnat sina spår i sjöar och vattendrag. Det finns en problematik med gamla tillstånd för kraftverk som tillåter nolltappningar, korttidsreglering, omvänd vattenföring och förbiser krav på faunapassager. Historisk påverkan från skogsbruk, flottning och dikning, och pågående påverkan via avverkningar, markberedning och dikning beskrivs också som en utmaning i distriktet. En annan utmaning är att miljö kvalitetsnormerna i dagsläget inte uppfattas ge tillräcklig vägledning i att prioritera arbetet med miljöåtgärder.

Den fysiska påverkan är av så stor skala att länsstyrelserna i Bottenhavets vattendistrikt bedömer att de åtgärder som utförs kräver ett mycket långt tidsperspektiv. Viktiga åtgärder för att minska den fysiska påverkan är olika typer av konkret restaureringsarbete som genomförs av diverse aktörer, men även att ställa krav eller på annat sätt driva på åtgärdsarbetet genom tillsyn, samverkan och vid prövning av verksamheter. I flertalet län är det kommunerna, fiskvårdsförbund och fiskevårdsområden som gör merparten av arbetet. Ofta genomförs arbetet med anslag via de statliga finansieringsprogrammen LONA och LOVA, fiskevårdsanslag, medel för biologisk återställning i kalkade vatten, EU-medel med mera. Åtgärder av vandringshinder görs också av Trafikverket och olika skogsbolag.

Miljögifter

Utsläpp av miljögifter från pågående verksamheter och historiskt förorenade områden är en utmaning för distriktet. I distriktet har tidigare drift av skogsindustrier såsom sågverk, pappersmassaindustrier och impregneringsverksamheter samt andra typer av industrier genererat förorenad mark och sediment. Även gruvdriften har bidragit till förorenad mark och sediment i vissa delar av distriktet.

Kommunerna i distriktet anser att effekter på vattenmiljön på grund av miljögifter, både från pågående och historiska utsläpp, är en stor utmaning. Flera länsstyrelser uppmärksammar den generella svårigheten i att avgöra hur vattenmiljön påverkas av miljögifter. Det beror främst på bristfälliga data och brist på resurser för undersökningar av miljögifter i vatten. I nuläget råder en ofullständig helhetsbild av miljögifter på grund av det begränsade antalet utförda undersökningar och analyser i vattenmiljön. Därmed blir det svårt att återge en komplett bild över sambandet mellan de biologiska effekter som observeras i miljön och vad som orsakar dem.

Dricksvattenförsörjning

De senaste årens torka har ökat vattenproducenternas intresse av att övervaka grundvattennivåer vid sina vattentäkter, men utvecklingen går långsamt. Svårigheten handlar främst om att se till att det finns tillräckliga vattenresurser för dricksvattenförsörjningens behov och att dessa bibehåller god kvalitet också i framtiden.

Att säkra en trygg och effektiv dricksvattenförsörjning är en utmaning i distriktet generellt, och flertalet av kommunerna menar att det är en fråga av högsta prioritet. Det krävs en säker och robust infrastruktur både för beredning och distributionen, men också att det finns god beredskap vid störningar. För att på sikt säkra försörjningen av dricksvatten bör såväl staten som kommunerna, i egenskap av huvudmän för vattenförsörjningen, prioritera vattenskyddsfrågan högre. Länsstyrelserna behöver bidra med mer stöd, rådgivning och verktyg i form av planeringsunderlag. Det behöver bedrivas strategiskt arbete för att anpassa vattenförsörjningen till de förändrade förutsättningar som klimatförändringarna medför. Men även för att säkra vattenförsörjningens behov inför förändrade förutsättningar till följd av en växande befolkning, exploateringsstryck och förändrad markanvändning.

Ingen av länsstyrelserna i distriktet rapporterar en akut problematik med vare sig förorenat eller för lite dricksvatten i nuläget, men det är en viktig fråga utifrån både klimatförändringar och krisberedskap. Skyddet för dricksvattenresurser idag och för framtiden behöver förbättras. Ett flertal länsstyrelser framhåller hur den regionala vattenförsörjningsplanen är ett viktigt verktyg för ett mer aktivt skydds- och åtgärdsarbete.

Påverkan från urbana, bebyggda miljöer och från kommande samhällsutbyggnad

Länsstyrelserna anser inte att påverkan från bebyggelse är den främsta utmaningen i distriktet, när frågan ställs i relation till övriga utmaningar. Men i vissa delar av distriktet, främst i Jämtlands län, är besöksnäringen en stark tillväxtmotor. I flera turistorter innebär det ett stort exploateringsstryck vilket riskerar komma i konflikt med vattendrag och sjöar som skyddas i enlighet med miljöbalken (MB). En annan problematik kommer av det generellt stora intresset att planera och bygga i strandnära läge, vilket riskerar att påverka vattenmiljöer negativt.

Det är främst brister i dagvattenhanteringen som hotar vattenkvaliteten, även med tanke på klimatförändringarnas effekt med ökad nederbörd. Exploateringar leder generellt till att andelen hårdgjorda ytor ökar. Med tanke på klimatförändringar och ändringar i morfologiska förhållanden för avrinningsområden ökar risken för transport av miljögifter, näringsämnen, material och grumling till sjöar och vattendrag.

Länsstyrelserna rapporterar en ökad medvetenhet kring vattenrelaterade frågor (vattenkvalitet, dricksvatten, dagvattenhantering, avlopp med mera) i samhällsplaneringen hos kommunerna. De flesta kommunala planer (översiktsplaner och detaljplaner) grundar sig på olika underlag som även hanterar geotekniska förhållanden och dagvattenhantering.

Försurningseffekterna i sjöar och vattendrag

Försurningsproblematiken är fortfarande omfattande i distriktet. I delar av distriktet märks försurningsproblemet tydligt medan andra delar har återhämtat sig relativt väl. Länsstyrelserna i distriktet beskriver hur det idag saknas underlag och verktyg för säker bedömning av preciseringen. Återhämtning från försurning varierar mellan olika sjöar och vattendrag och i vissa områden kan försurningseffekter kvarstå i många år framöver.

Övergödningssproblematik

Övergödning påverkar främst kustvattenförekomsterna i Bottenhavets vattendistrikt i form av punktkällor, till exempel reningsverk kopplat till storindustri. Belastning från industrier och avloppsreningsverk är en av distriktets huvudkällor till utsläpp av näringsämnen och måste minska. Övergödningen sker också från diffusa källor, till exempel avrinning och läckage av näringsämnen från brukad mark. Vid hög vattenföring är det en större transport av fosfor. Andra viktiga faktorer som påverkar fosforbelastningen är markens naturliga läckage av fosfor och att fosfor fastläggs i mark, sjöar och vattendrag för att sedan frigöras. Det efterfrågas mer kunskap om övergödningssproblematik i ultraoligotrofa (näringsfattiga) vatten, även på forskningsnivå.

Ovanstående utmaningar i Bottenhavets vattendistrikt behöver hanteras på olika sätt, och under olika faser av förvaltningsperioden.

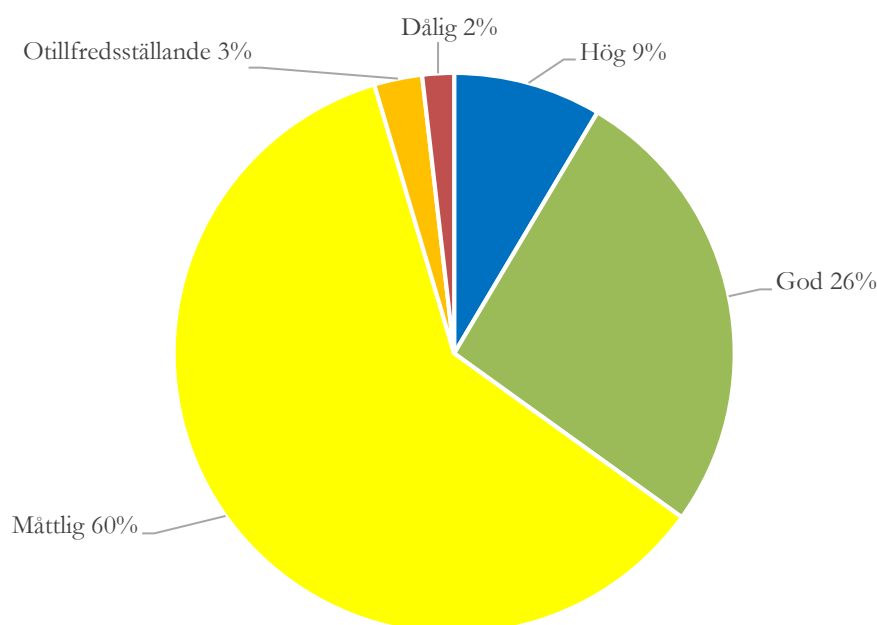

Beskrivning av distriktets vattenkvalitet

Nedan redovisas statistik från december 2016. Mer detaljerad information finns i Förvaltningsplan 2016–2021 för Bottenhavets vattendistrikt (Vattenmyndigheten Bottenhavet, 2016). Just nu pågår det ett arbete med att uppdatera bland annat ekologisk status och bedömningarna hinner inte bli klara tills detta dokument går ut på samråd.

Ytvatten

I december 2016 hade Bottenhavets vattendistrikt 10 333³ naturliga ytvattenförekomster. Av dessa hade 6 722 (cirka 65 procent) bedömts ha sämre än god ekologisk status (Figur 3). För sjöar och vattendrag var det fysisk påverkan som var den främsta orsaken till att god ekologisk status inte nåddes. För kustvatten var det framförallt övergödningspåverkan men även miljögifter som bidrog till att god ekologisk status inte uppnåddes.

Figur 3. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt. Vattenförekomster som har förklarats som kraftigt modifierade eller konstgjorda ingår inte i detta diagram. Statistiken avspeglar statusklassningen för vattenförekomster 2016-12-09.

Gränsvärden för kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskreds år 2016 i alla Sveriges ytvattenförekomster på grund av atmosfärisk deposition. Detta ledde till att samtliga ytvatten i Sverige inte uppnådde god kemisk status med avseende på kvicksilver och PBDE.

³ Vattenförekomster som har förklarats som kraftigt modifierade eller konstgjorda ingår inte i denna siffra.

I Bottenhavets vattendistrikt hade 91 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status, exklusive kvicksilver och PBDE. Det var, förutom kvicksilver och PBDE, främst antracen, polyaromatiska kolväten (PAH:er), tributyltenn (TBT) samt metallerna bly, kadmium och nickel som orsakade att gränsvärden för prioriterade ämnen⁴ överskreds. För särskilda förorenande ämnen (SFÄ)⁵ var det främst halter av metallerna zink, koppar och arsenik som översteg sitt riktvärde vilket resulterade i måttlig ekologisk status.

Halterna av bland annat dioxin och metaller i sediment är kraftigt förhöjda utanför trä- och pappersindustrier. Vid beslut om miljökvalitetsnormer i december 2016 hanterades inte nya prioriterade ämnen som ingick i HVMFS 2015:4 (ämne nr 34–45). Bland dessa fanns bland annat dioxiner, PFOS, HBCDD och ett antal bekämpningsmedel.

Detsamma gällde för de särskilda prioriterade ämnena koppar och zink. Status, miljökvalitetsnormer och förslag till åtgärder för nya prioriterade ämnen och SFÄ har beaktats i dokumentet ”Åtgärdsprogram 2018–2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Bottenhavets vattendistrikt” (Vattenmyndigheten Bottenhavet, 2018c).

För vatten som förklarats som kraftigt modifierade (KMV) eller som konstgjorda vatten (KV) används andra benämningar på kvalitetsklasser jämfört med de som används för naturliga vatten. I stället för ekologisk status är det den ekologiska potentialen som bedöms. Kraven på de biologiska faktorerna är lite lägre för ekologisk potential än för ekologisk status, men kraven är de samma för de kemiska faktorerna. Utgångspunkten för att en ytvattenförekomst ska kunna förklaras som KMV är att den har fått en väsentligt ändrad fysisk karaktär till följd av mänsklig verksamhet med stor samhällsnytta. Verksamheter som kan anges som skäl för att förklara vattenförekomster som KMV är bland annat kraftproduktion, dricksvattenförsörjning, markavvattning och översvämningsskydd.

Under förvaltningscykeln 2016–2021 förklarade vattenmyndigheterna endast vattenförekomster som KMV med vattenkraft som grund. Orsaken är att det saknades nationell vägledning för hur vattenförekomster som påverkas av annan vattenanvändning än vattenkraft skulle bedömas med avseende på KMV. I Bottenhavets vattendistrikt utpekades 420 ytvattenförekomster som KMV, varav 170 i sjöar och 250 i vattendrag. Fem vattenförekomster, fyra i vattendrag och en sjö, förklarades som KV. Alla utpekade KMV och KV i Bottenhavets vattendistrikt hade klassningen otillfredsställande ekologisk potential.

⁴ I HaV:s föreskrifter HVMFS 2015:4 finns en förteckning över prioriterade ämnen samt gränsvärden. Förteckningen används som stöd vid bedömning av kemisk ytvattenstatus.

⁵ I HaV:s föreskrifter HVMFS 2015:4 finns förteckningar för särskilda förorenande ämnen (SFÄ) i inlandsytvatten respektive kustvatten. Förteckningarna används som stöd vid bedömning av ekologisk ytvattenstatus.

Av vattendistriktets ytvattenförekomster var det ungefär 70 procent som bedömdes vara i riskzonen att inte uppnå god ekologisk status/potential, eller ha försämrad status/potential till år 2021. Merparten av dessa uppnådde inte god ekologisk status/potential i december 2016 och resterande bedömdes vara i riskzonen baserat på resultat från en påverkansanalys.

I samtliga ytvattenförekomster i vattendistriktet överskreds gränsvärdena för kvicksilver och PBDE i december 2016. Eftersom halterna inte kan förväntas sjunka nämnvärt under överskådlig framtid så var samtliga ytvattenförekomster också i riskzonen att inte uppnå god kemisk status till år 2021. För riskbedömning av kemisk status, exklusive kvicksilver och PBDE, är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnådde god status i december 2016 bedömdes riskera att inte uppnå god status till år 2021. Detta kan innebära att antalet vattenförekomster som riskerade att inte uppnå god kemisk status underskattades.

Grundvatten

För att bedöma grundvattenförekomsternas tillstånd, görs en klassificering av kemisk och kvantitativ status. Klassificeringen görs utifrån resultat från mätningar av kemiska parametrar och information om kvantitativa påverkanskällor. Dessa utvärderas sedan med hjälp av bedömningsgrunder från Sveriges geologiska undersökning, SGU (SGU, 2013). Finns ingen information om kemiska parametrar eller kvantitativ påverkan så bedöms förekomstens status som god.

I december 2016 hade Bottenhavets vattendistrikt 832 grundvattenförekomster. Samtliga bedömdes ha god kvantitativ status. För många förekomster saknas underlag vad det gäller kvantitativa påverkanskällor.

Av vattendistriktets 832 grundvattenförekomster hade cirka 97 procent bedömts ha god kemisk status i december 2016. Resterade grundvattenförekomster hade otillfredsställande kemisk status. Det var främst arsenik, bekämpningsmedel och klorid som låg till grund för den otillfredsställande statusen. I mindre grad, förekom överskridande gränsvärden för bensen, benso(a)pyren och polyaromatiska kolväten (PAH).

I Bottenhavets vattendistrikt hade ungefär nio procent av grundvattenförekomsterna bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status till år 2021. Riskerna kom främst från befarad spridning av miljöfarliga ämnen från förorenade områden, användning av bekämpningsmedel på jordbruksmark samt påverkan från ovanliggande infrastruktur och tätbebyggda områden.

Två (0,2 procent) av grundvattenförekomsterna bedömdes riskera att inte uppnå god kvantitativ status till år 2021. Riskerna bedömdes utifrån information om stora vattenuttag och vattenbrist.

Vill du veta mer om vattenförvaltningen?

På vattenmyndigheternas webbplats www.vattenmyndigheterna.se finns mer information om grunderna i det svenska vattenförvaltningsarbetet och vad som är på gång i de fem vattendistrikt. Om du vill ha regelbunden uppdatering om aktuella frågor kan du prenumerera på nyhetsbrevet Vattenblänk som kommer ut fyra gånger per år. Information om hur du anmäler dig finns på vattenmyndigheternas webbplats.

Om du vill läsa mer om underlaget som finns i VISS hittar du det på webbplatsen www.viss.lansstyrelsen.se.

När som helst under förvaltningscykeln kan du kontakta oss på Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt och länsstyrelsernas beredningssekretariat, om du har frågor eller vill dela med dig av förslag och framföra synpunkter. Du kan även kontakta ditt lokala vattenråd, information om dem på www.vattenorganisationer.se (se även kontaktinformation i slutet av detta dokument).

Mer att läsa

I nedanstående skrifter kan du läsa mer om vattenmyndigheternas arbete med vattenförvaltning. Skrifterna finns tillgängliga på vattenmyndigheternas webbplats.

Tid för bättre vatten - Inspirerande skrift om vattenförvaltning i Sverige.

Verktyg för bättre vatten - Den här skriften ska ge handläggare på framför allt länsstyrelserna kunskap om systemet med miljökvalitetsnormer för vatten, MKN. Den kan också användas av länsstyrelserna i kontakt med kommuner och verksamhetsutövare när det gäller MKN.

Åtgärder för bättre vatten - I denna skrift kan du läsa om hur vattenmyndigheternas åtgärdsprogram får effekt och vem som ska göra vad för att se till att rätt åtgärder genomförs på rätt plats.

Referenser

Europeiska kommissionen (2009). WFD Guidande Documents. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance document n.o 20. River basin management in a changing climate (CIS-guidance document).

Havs- och vattenmyndigheten, HaV (2013). Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.

Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC (2018). Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C. Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.). World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32 pp. ISBN 978-92-9169-151-7.

Naturvårdsverket, NV (2017). Analys av kunskapsläget för dagvattenproblematiken – Redovisning av regeringsuppdrag, Ärende nr NV-08972-16.

Statens offentliga utredningar, SOU (2016). En trygg dricksvattenförsörjning – sammanfattning av Drickvattenutredningens förslag. Slutbetänkande av Drickvattenutredningen. (SOU 2016:32).

Sveriges geologiska undersökning, SGU (2013). Bedömningsgrunder för grundvatten. Rapport 2013:01.

Vattenmyndigheten Bottenhavet (2016). Förvaltningsplan 2016–2021 för Bottenhavets vattendistrikt. Diarienummer 537-9060-2016 (Länsstyrelsen Västernorrland).

Vattenmyndigheterna (2018a). Sammanställning av kommuners och myndigheters rapportering av genomförda åtgärder 2017. Diarienummer 537-15992-2017 (Länsstyrelsen Norrbotten).

Vattenmyndigheten Bottenhavet (2018b). Kompletterande övervakningsprogram för tolv nya prioriterade ämnen (nr 34–45) Enligt (HVMFS 2013:19). Diarienummer 537-8558-18 (Länsstyrelsen Västernorrland).

Vattenmyndigheten Bottenhavet (2018c). Åtgärdsprogram 2018–2021 och miljö kvalitetsnormer för vissa miljögifter för Bottenhavets vattendistrikt. Diarienummer 537-7047-2017 (Länsstyrelsen Västernorrland).

Kontaktpersoner i Bottenhavets vattendistrikt

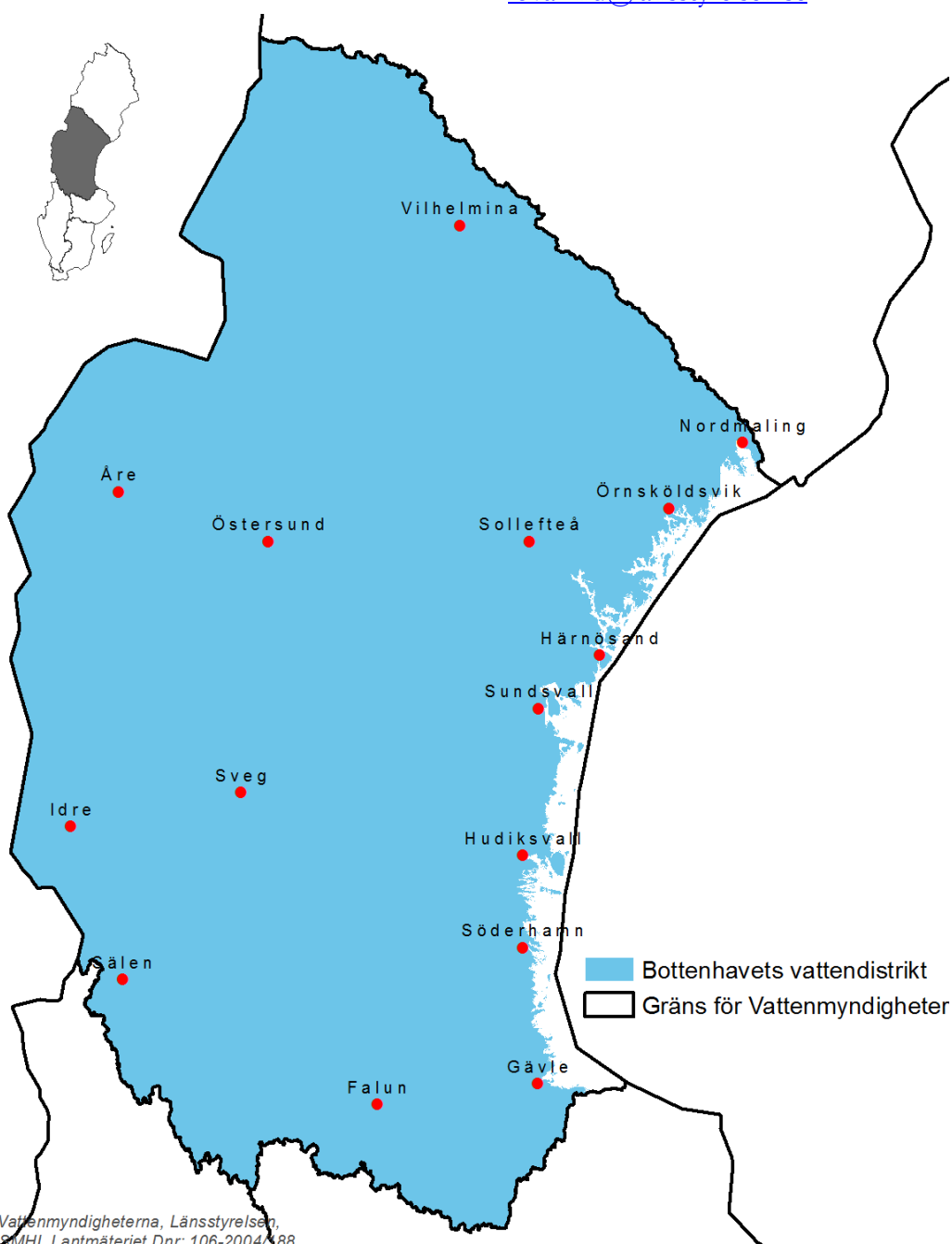
Vattenmyndighetens kansli

871 86 Härnösand
Växel: 0611-34 90 00
vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se

www.vattenmyndigheterna.se

Joakim Kruse
Telefon: 0611-34 92 61
Joakim.Kruse@lansstyrelsen.se

Lova Lind
Telefon: 0611-34 92 75
lova.lind@lansstyrelsen.se

© Vattenmyndigheterna, Länsstyrelsen,
SMHI, Lantmäteriet Dnr: 106-2004/388

Karta 1. Kartan visar Bottenhavets vattendistrikt.

Beredningssekretariaten

Länsstyrelsen i Västerbottens län (1)

901 86 Umeå

Växel: 010-225 40 00

www.lansstyrelsen.se/Vasterbotten

Gunilla Forsgren Johansson

Telefon: 010-225 43 50

gunilla.forsgren.johansson@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Uppsala län (6)

751 86 Uppsala

Växel: 010-22 33 000

www.lansstyrelsen.se/Uppsala

Joel Berglund

Telefon: 010-22 33 246

Joel.Berglund@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Jämtlands län (2)

831 86 Östersund

Växel: 010-225 30 00

www.lansstyrelsen.se/Jamtland

Bart De Wachter

Telefon: 010-225 33 47

Bart.DeWachter@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västmanlands län (7)

721 86 Västerås

Växel: 010-224 90 00

www.lansstyrelsen.se/Vastmanland

Carolina Lind

Telefon: 010-224 93 08

carolina.lind@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Västernorrlands län (3)

871 86 Härnösand

Växel: 0611-34 90 00

www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Per Molin

Telefon: 0611-34 92 37

Per.Molin@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (4)

801 70 Gävle

Växel: 010-225 10 00

www.lansstyrelsen.se/Gavleborg

Maria von Hofsten

Telefon: 010-225 12 16

maria.vonhofsten@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Dalarnas län (5)

791 84 Falun

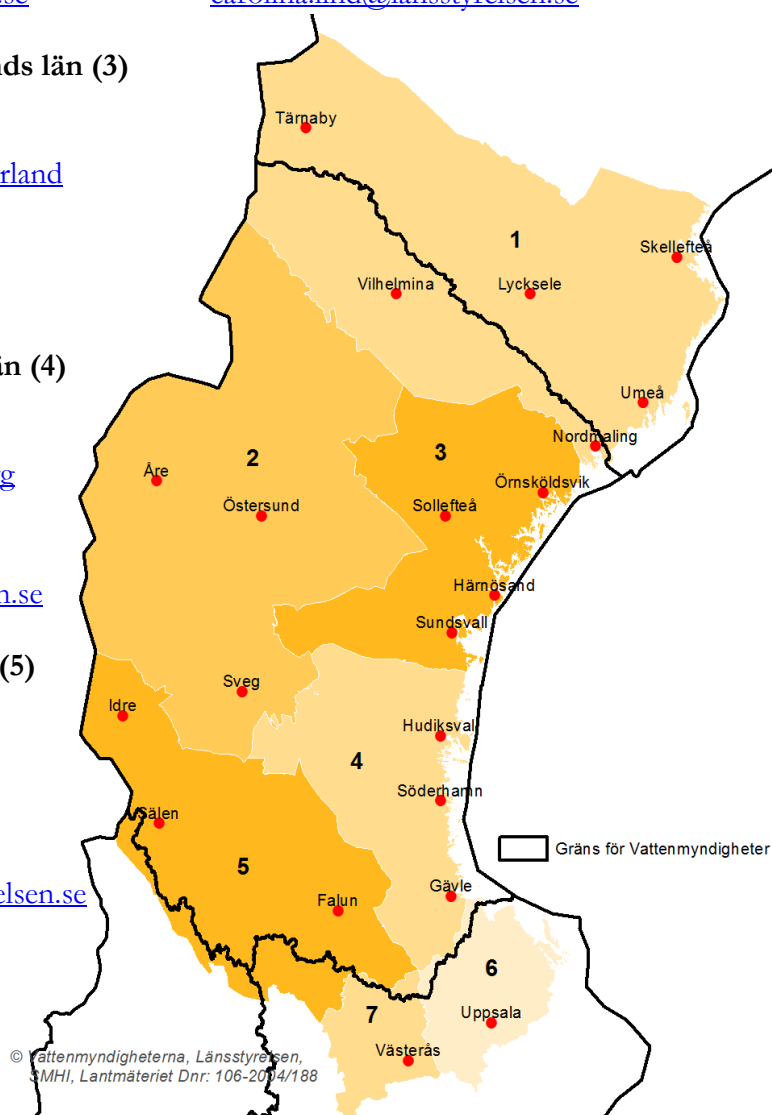
Växel: 010-225 00 00

www.lansstyrelsen.se/Dalarna

Ann-Louise Haglund

Telefon: 010-225 02 84

Ann-Louise.Haglund@lansstyrelsen.se

Karta 2. Kartan visar de länen i Bottenhavets vattendistrikt. Siffrorna i kartan kopplar till siffror inom parentes efter länens namn.

Vattenråd

Södra Västerbottens vattenråd (0)

(delas med Vattenmyndigheten i
Bottenvikens vattendistrikt)

Greger Jonsson

Lycksele kommun

Telefon: 0950-166 00

greger.jonsson@lycksele.se

Vattenrådet för Ångermanälven och Vapstälven (1)

Jörgen Sikström

Dorotea kommun

Telefon: 0942-141 62

jorgen.sikstrom@dorotea.se

Norra Ångermanlands skogs- och kustvattenråd (2)

Anders Forsberg

Örnsköldsviks kommun

Telefon: 0660-885 38

anders.b.forsberg@ornskoldsvik.se

Indalsälvens vattenråd (3)

Kontaktperson saknas

Södra Ångermanlands kustvattenråd (4)

Pontus Ekman

Länsstyrelsen Västernorrland

Telefon: 0611-34 92 85

pontus.ekman@lansstyrelsen.se

Ljungans vattenråd (5)

Kontaktperson saknas

Medelpads kustvattenråd (6)

Ljusnan och Hälsinglands skogs- och kustvattenråd (7)

Daniel Rickström

Ljusnan-Voxnans Vattenvårdsförbund

Telefon: 0730-50 04 57

daniel.rickstrom@lvvf.se

Dalälvens vattenråd (8)

Jörgen Dahlin

Dahlin MiljöKonsult

Telefon: 070-551 82 58

jorgen.dahlin.jrd@gmail.com

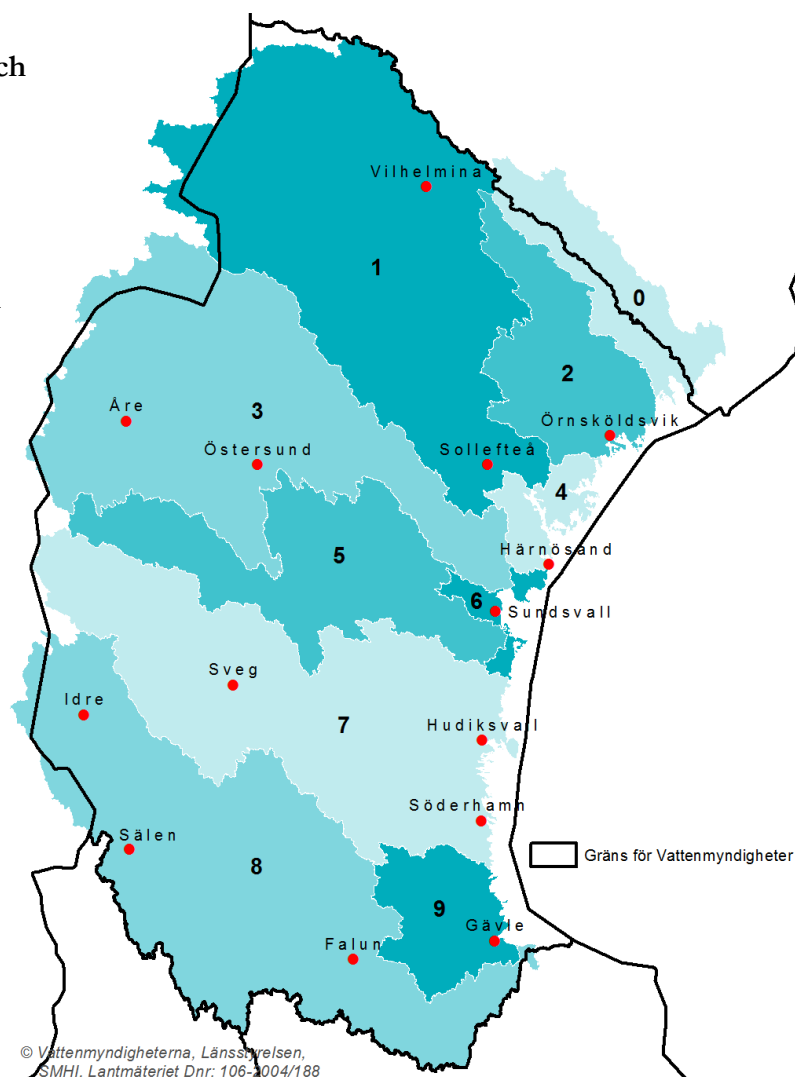
Gästriklands vattenråd (9)

Eva Jackson

Gävle kommun

Telefon: 026-17 96 13

Eva.jackson@gavle.se

Karta 3. Kartan visar vattenråd i Bottenvikens vattendistrikt. Siffrorna i kartan kopplar till siffror inom parentes efter vattenrådets namn.

Egna anteckningar

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features approximately 28 evenly spaced horizontal grey lines across the entire page, providing a guide for letter height and placement. The background is white, and there are no margins or additional markings.

Vattenmyndigheten Bottenhavets vattendistrikt
Växel 0611-34 90 00
www.vattenmyndigheterna.se

Länsstyrelsen Västernorrland
Växel 0611-34 90 00
www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Länsstyrelserna